

משיבה הגמרא: אָמֵר, אכן מדין תורה אין הגולן קונה את השבח,
אך תיקנו חכמים שיטול את השבח לעצמו מִפְּנֵי תַקְנֵת הַשְּׂכִּים.
ממשיכה הגמרא בביאור דברי אביי: רבי יִשְׁמָעֵאל הסובר 'שינוי
במקומו עומד, מֵאֵי הֵיא. דְּתֵנָּא, עיקר מִצְוַת פֶּאֶה היא לְהַפְרִישׁ
בשעל הקצירה מעט מן הַקָּמָה ולא לקוצרה, אלא להניחו לעניים.
אך אם לא הִפְרִישׁ מן הַקָּמָה וקצר את כולה, הרי הוא מִפְרִישׁ פאה
מן הַעֲוִיָּיִם הקצורים ומשאירה לעניים. ואם לא הִפְרִישׁ אף מן
הַעֲוִיָּיִם אלא קיבץ את כולם לכרי, הרי הוא מִפְרִישׁ פאה מן הַכְּרִי
עַד וכל זמן שֶׁלֹּא מָרְחוּ. אך אם כבר מָרְחוּ (את הכרי) וכבר התחייב
במעשר, קודם הוא מַעְשֵׁר את הכרי, ורק אחר כך נוֹתֵן לוֹ לעני
ממנו פאה. אבל לאחר שטחן את הדגיסים שוב אינו חייב בעזיבת
הפאה לעניים, משום שכבר קנאה בשינוי.
מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ, אף לאחר שטחן ולש את הקמה, הרי
הוא מִפְרִישׁ פאה מן הַעֲפֵסָה וְנוֹתֵן לוֹ לעני. נמצא שלדעת רבי
ישמעאל שינוי במקומו עומד ואינו קונה.
אָמַר לִיה רַב פֶּאֶה לִמְרִי, אִכְכַּל כָּל הַיִּתְּנָא – וכי טרחו כל תנאים
אלו להתקבץ יחד בשיטה אחת וְלִשְׁמֹעוּנָן בְּדַבְרֵי בֵּית שְׁמַאי
הַאֲמָרִים באתנן 'שינוי במקומו עומד'. והרי הלכה כבית הלל בכל
מקום, ולדעת בית הלל שינוי קונה.
אָמַר לִיה אַבְיִי, הֵבֵי קֶאֱמֵר לַל תַּנְאִים האלו, לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי
וּבֵּית הַלֵּל בְּדָבָר זֶה, אלא אף בית הלל מודים ששינוי במקומו
עומד, ואף אתנן שהשתנה אסור למזבח.
דוחה רבא את הוכחותיו ממדרי התנאים המובאים לעיל: אָמַר
רַבָּא, מִנֵּי לָךְ שִׁישׁ חוֹלֵק עַל דִּין שִׁינוֹי קוֹנֶה. דְּלִמָּא עַד כָּאֵן
לֹא קֶאֱמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יִהוּדָה הָתָם בראשית הגז שאין שינוי
הצמר פוטר מנתינה לכהן, אֲלֵא בְּשִׁינוֹי שֶׁל צִבְעֵה שהוא שינוי
החומר, הוֹאִיל וְכֹל לְהַעֲבִירֵהּ מהצמר עַל יְדֵי צִפּוֹן (בורית, סבון),
אבל שינוי שאינו חוזר קונה אף לרבי שמעון בן יהודה.
וְעַד כָּאֵן לֹא קֶאֱמֵר בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים הָתָם באתנן ששינוי במקומו
עומד, אֲלֵא רק לַעֲנֹק איסורו לְנִבְוָה ולמזבח). מִשּׁוּם דְּאִימָאִים –
שהאתנן מאוס לגובה אפילו לאחר שהשתנה. אבל בעלמא מודים
בית שמאי ששינוי קונה.
וְעַד כָּאֵן לֹא קֶאֱמֵר רַבִּי אֶלְעִיָּזָר בֶּן אֶלְעִיָּזָר שֶׁנֶּחֱבַד הָתָם בגזול חיטים וטחנן
ולשן ואפאן, אֲלֵא לַעֲנִין בְּרָבָה עַל הַפְּרֶשֶׁת חלה מדון, מִשּׁוּם דְּהִתָּה
לִיה בִּרְכָּה זו מִצִּנּוֹת הַבָּאָה בְּעִבְרֵיהּ של גזילה. אבל לענין קנין מודה
שינוי קונה.
וְעַד כָּאֵן לֹא קֶאֱמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעִיָּזָר הָתָם שאם הכחישה
הגזילה אומר לו הגולן הרי שלך לפניך, אֲלֵא בְּהִבְחָשָׁה דְּהִתָּה –
בכחש החוזר, שאפשר לפטם את הבהמה ולהחזירה למצבה
הקודם. אבל בשינוי שאינו חוזר הוא מודה שאין הגולן יכול לומר
'הרי שלך לפניך', אלא קונה את הגזילה וחייב לשלם את דמיה
כפי שוויה בשעת הגזילה.
וְעַד כָּאֵן לֹא קֶאֱמֵר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָתָם שינוי במקומו עומד, אֲלֵא
לַעֲנִין עֵיסָה שהיא חייבת בַּפֶּאֶה, מִשּׁוּם דְּבִתְרִיב בַּפֶּאֶה 'תַּעֲוֹב'
'יתירא. שהרי כבר נאמר בפרשת קדושים (ויקרא יט ט–י) 'לעני
ולגר תַּעֲוֹב אותם', ונשנה חיוב זה בפרשת אמור (שם כג כב), כדי
ללמדנו שאין שינוי קונה בפאה.
מפרשת הגמרא: יְבִי תִּמְאֵל לְיִגְמֵר מִיְנֵיהּ – ואם תאמר ללמוד מפאה
לכל מקום, מן הדרוֹת שִׁמְנוֹנוֹת עֲנִיִּים שָׂאֵנִי, ואין ללמוד מהם
למקום אחר. בְּרַבְעִי – כמו שהסתפק רבי יונה. בְּרַבְעִי רַבִּי יוֹנָה, מֵאֵי
מִקְמָא דְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל הסובר שמפרישים פאה מן העיסה. האם הוא
מִשּׁוּם דְּקִסְכֵּר שִׁשְׁיָיו אֵינוּ קוֹנֶה בשום מקום. או דְּלִמָּא, בְּעִלְמָא
קִסְכֵּר שִׁשְׁיָיו קוֹנֶה, ודוקא הֵכָּא סובר שאין השינוי פוטר מפאה,
מִשּׁוּם דְּבִתְרִיב 'תַּעֲוֹב' יתירא.
שואלת הגמרא: וְאֵם תִּמְצִי לִמֵּר שֶׁמִּקְמָא דְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל הוא מִשּׁוּם
דְּקִסְכֵּר שִׁשְׁיָיו אֵינוּ קוֹנֶה, אם כן 'תַּעֲוֹב' יתירא דְּבִתְרִיב רַחֲמָנָא לְמָה
לִי, הלא אף בלא ריבוי זה יש לו להתחייב בפאה גם לאחר שהשינוי.
עוד שואלת הגמרא: וְהֵא, לְרַבְּנָן הסוברים שאינו מפריש פאה מן
העיסה, 'תַּעֲוֹב' יתירא דְּבִתְרִיב רַחֲמָנָא במתנות עניים למה לִי.

דָּאָספּאָרן וּממקום ששמו כן, מחלוקת תנאים היא, בית שְׁמאי
אוֹסְרִין את הסולת והשמן והיין למזבח, וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין.
מפרשת הגמרא: מֵאִי מַעֲמִידָה דְּבֵית שְׁמאי האסורים את האתנן אף
לאחר שינויו, משום דְּאָמַר קְרָא באתנן זונה ובמחזיר כלב 'כִּי
תועבת יְקוֹק אֱלֹקֶיךָ גַּם שְׁנִיָּהֶם, וּמִגַּם' למדנו לְרַבּוֹת אף את
שְׁנִיָּיהֶם לאיסור הקרב למזבח.
וְטַעמָא עַל בֵּית הַלֵּל הַמְתִּירִים את האתנן לאחר שהשתנה, משום
שְׁאָמַר קְרָא 'שְׁנִיָּהֶם' שמשמעו מיעוט, דּוֹקא 'הֵם' עצמם אסורים
למזבח וְלֹא שְׁנִיָּיהֶם.
שואלת הגמרא: וּבֵית שְׁמאי אֵיךְ אמרו ששינוי במקומו עומד, הֲאֵל
כְּתִיב באיסור אתנן 'הֵם', שמשמעו מיעוט, הֵם אסורים וְלֹא
שינוייהם.
מתרצת הגמרא: הֲוֵא 'הֵם' לא בא למעט שינוי, אלא מִיָּכַעַי לֵיהּ
למעט 'הֵם' וְלֹא וְלֹדוֹתֵיהֶם. שאם נתן לה באתננה פרה מעוברת
וילדה, מותר הולד למזבח.
מוסיפה הגמרא בביאור שית בית הלל: וּבֵית הַלֵּל הַסּוֹבְרִים שגם
שינוי מותר למזבח, הוּא משום שְׁתַּרְתִּי (את שני הדינים) שְׁמַעְתָּ
מִנָּה מדרשא זו, 'הֵם' אסורים וְלֹא שְׁנִיָּיהֶם, 'הֵם' אסורים וְלֹא
וְלֹדוֹתֵיהֶם.
שואלת הגמרא: וּבֵית הַלֵּל נָמִי – גַּם על שיטתם קשה, הֲכֵתִיב
באיסור אתנן 'צֵם', שמשמעו ריבוי, ואֵיךְ אמרו שהשינוי מותר
למזבח.
מסיקה הגמרא: 'נָם' לְבֵית הַלֵּל קָשָׁא.
הרי לנו כי נחלקו בית שמאי ובית הלל בשינוי. לבית שמאי שינוי
במקומו עומד, וכל דבר שהשתנתה צורתו אינו נחשב משום כן
לפנים חדשות, אלא הוא אותו החפץ שמקודם השינוי. על כן אין
השינוי מפקיע ממנו את איסורו למזבח, וכמו כן אין אינו מפקיע
את חיוב השבת הגזילה. אך לדעת בית הלל, נחשב החפץ לאחר
השתנותו כפנים חדשות, ושוב אינו בכלל הדבר שנאסר באיסור
אתנן. ומטעם זה אף קונה הגזול את החפץ על ידי השתנותו ונפסד
מהשבתו, שכן כבר אינו בכלל 'הגזילה אשר גזל', אלא חפץ אחר
הוא.
חזרת הגמרא לדברי אבֵי המונה לעיל (צג): את התנאים
הסוברים ששינוי במקומו עומד: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הַסּוֹבֵר 'שינוי
במקומו עומד', מֵאִי הֵיא – היכן הוא מקור שיטתו. דְּתַנְיָא, רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר, הָרִי שְׁגֹל סָאָה שֶׁל חֲסִין, מִתְּנֶהּ, לְשֶׁה,
וְאִתְּנָהּ, וְהִפְרִישׁ מִמֶּנָּה חֵלֶה, הַפְּרִיז יְהִידָה מְכַרְךָ על הפרשה זו,
וְהָרִי אֵין אֵין מְכַרְךָ אֵינָא מְנַאֵן וּמַגְדִּין. וְעַל זֶה נִאֲמַר, 'כִּצַּע בְּרַךְ נֶאֱמַר
ח'. ש'בוצע' הוא מלשון גזול, ועליו נאמר שכשזוהו מברך הרי
הוא כמנאץ. הרי לנו כי אף לאחר שהשתנו החיטים ונעשו עיסה,
דַּיִם קִדּוּם גְּזוּלִים בידו, וְלֹא קָנָא בשינוי זה.
ממשיכה הגמרא בביאור דברי אבֵי: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר הַסּוֹבֵר
'שינוי במקומו עומד', מֵאִי הֵיא. דְּתַנְיָא, כֻּלָּל זֶה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
אֱלִיעֶזֶר, כֹּל שֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַגּוֹזֵל את הגזילה, יָדוֹ של הגוזל תמיד
עַל הַעֲלִיזָה. שאם רָצָה נוֹטֵל שֶׁבַח, ואם רָצָה אָמַר לוֹ לנגול, הָרִי
שֶׁלךָ לַפְּנִי.
מקדימה הגמרא בביאור דברי הברייתא, ותמחה: מֵאִי קָאָמַר רבי
שמעון בן אלעזר, הלא לשון 'הרי שלך לפניך' משמעו קולא
לגזול, והרי אם השיבחה הגזילה מפסיד הגזול אם מחזירה הגזול
בעינה.
מתרצת הגמרא: אָמַר רַב שְׁשֵׁת, הֵכִי קָאָמַר. לעולם יד הגזול על
העליזנה. שאם הגזול הִשְׁבִּיחָהּ (את הגזילה) הרי הוא נוטל את
שֶׁבַחוֹ. אבל אם פָּחַשׁ הדבר הגזול, אָמַר לוֹ הגזול לנגול הָרִי שֶׁלךָ
לַפְּנִי, משום דְּשִׁנּוּי בְּמִקְוָמוֹ עוֹמֵד, ואֵין הגזול קונה את הגזילה
בשינוי ומתחייב בדמיה, אלא אף לאחר שהשתנתה הרי הוא
מחזירה כמו שהיא.
שואלת הגמרא: אֵי הֵכִי – אם שינוי אינו קונה, אִפְּשִׁילוֹ אִם הִשְׁבִּיחַ
הגזול את הגזילה נָמִי יתחייב הגזול להשיבו עם השבח, ומדוע
הוא קונה את השבח.

1 משיבה הגמרא: מַכְּעִי לִיה ליתור זה לְבִדְתַּנִּיא – לדין השנוי
 2 בברייטא הבאה. ההפקר פטור ממעשר וממתנות עניים, אך חלוק
 3 דינם לענין פטור זה. שכן הַמַּפְקִיר פָּרְמוּ וְהַשְּׂפִים לַפֶּקֶר וזכה בו
 4 שוב וּבְצָרוֹ, חַיִּיב בְּפָרֵט וּבְעוֹלָלוֹת וּבְשִׁכְחָה וּבְפֶאֱהָ, ואפילו שהוא
 5 פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר. וחיוב מחודש זה שהתחדש במתנות עניים נלמד
 6 מיתור ה'תעזוב' שנאמר במתנות עניים.
 7 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הֵלָכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר הַסּוֹבֵר
 8 שאם הכחישה הגזילה אומר לו 'הרי שלך לפניך'.
 9 מקשה הגמרא: וְכִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי, ששינוי במקומו עומד.
 10 וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל, אֵין שְׁמִין לֹא לְגַנֵּב וְלֹא לְגִזְלָן, אָלֹא לְנִזְקִין. שבנזקים
 11 נשאר הנבלה של השור הניזק אצל הניזק, ואין המזיק משלם
 12 אלא את ההפרש שבין הנבלה לשור חי. אבל בגנב וגזלן, אם מתה
 13 הבהמה ברשותם הנבלה שלהם, ועליהם לשלם את דמי השור

14 כולו. הרי לנו שסובר שמואל ששינוי קונה.
 15 מפרשת הגמרא את קושייתה: בְּשִׁלְמָא לְרַבָּא דְאָמַר לעיל, כִּי קָאָמַר
 16 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר הָתָם ששינוי אינו קונה, דוקא בְּהִכְחָשָׁה דְהָדָר
 17 אמר כן, לֹא קָשִׁיָא סתירת דברי שמואל. שכן כִּי קָאָמַר שמואל
 18 'הֵלָכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר דְּשִׁינוּי בְּמָקוֹמוֹ עוֹמֵד', בְּהִכְחָשָׁה דְהָדָר
 19 אמר כן, ששינוי החוזר ברייתו אינו שינוי. וְכִי קָאָמַר שְׁמוּאֵל הָתָם
 20 'אֵין שְׁמִין לֹא לְגַנֵּב וְלֹא לְגִזְלָן אָלֹא לְנִזְקִין', בְּהִכְחָשָׁה דְלֹא הָדָר אמר
 21 כן, ששינוי שאינו חוזר לברייתו קונה. אָלֹא לְאִפְיֵי דְאָמַר, כִּי קָאָמַר
 22 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר ששינוי אינו קונה אפילו בְּהִכְחָשָׁה דְלֹא הָדָר
 23 קָאָמַר, כגון שמתה או שנשברה רגלה, מַאי אִיכָא לְמִימַר.
 24 מתרצת הגמרא: אִפְיֵי מַתְנֵי הָכִי – גורס כן במימרת שמואל. אָמַר
 25 רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל

בבא קמא דף צד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קצט

יש מי שאמרו שהלכה כרבי שמעון בן אלעזר, וליה לא כביימא ליה
 – אך שמואל עצמו אינו סובר כמותם, אלא סובר ששינוי קונה,
 ואין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר.
 שיטת רבי יוחנן בדין שינוי: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן,
 מדבר תורה גזילה הנשתנית חוזרת לנגזל בעיניה, שנאמר 'השיב
 את הגזילה אשר גזל', ומשמע שמקבל מקום עליו להשיבה, ואפילו
 לאחר שהשתנתה. ואם תאמר להקשות ממה ששינוי במשנתנו
 שהגזל עצים ועשאים כלים קנאים בשינוי, אין זה אלא מדרבנן,
 ותיקנו כן חכמים משום תקנת השבים. שאם נחייב את הגזלן
 להחזיר את הגזילה עצמה לאחר שעשה ממנה כלים, ימנע
 מלשוב בתשובה ולהשיב את הגזילה.
 מקשה הגמרא: ומי אמר רבי יוחנן הכי ששינוי אינו קונה מן
 התורה, והאמר רבי יוחנן, הלכה כסתם משנה בכל מקום. ותנן
 (ושנינו) בסתם משנה (חולין קלה). לגבי ראשית הגז, אם לא
 הכפיף הישראל ליתנו לו לכהן את הצמר עד שצבעו פטור, משום
 שקנאו בשינוי. והרי מוכח מדברי המשנה ששינוי קונה, ואיך פסק
 רבי יוחנן שלא כמותה.
 מתרצת הגמרא: אמר להו החוה מדרבנן ורבי יעקב שמיא – תירץ
 להם אחד החכמים ששמו רבי יעקב, לדידי מפרשא לי מיניה דרבי
 יוחנן – לי התפרשו מפי רבי יוחנן דבריו האמורים, כגון שגזל עצים
 משופין וצטאן כלים, דהוה ליה שינוי החוזר לבריות, שכן אפשר
 לשלוח את הנסרים זה מזה ולהחזירם לקדמותם, אבל בשינוי של
 צבע שאינו חוזר מידה רבי יוחנן שקנה מן התורה.
 תקנת חכמים שלא לקבל חזרה את הגזילה מיד הגזלן: תנו רבנן,
 הגזלן שהחזירו את הגזילה לבעליה, ומלי רבית שהחזירו ללוח
 את הריבית שגבו ממנו, תיקנו חכמים שאין מקבלין מהן. וכל
 המקבל מהן את הגזילה או את הריבית, אין רוח חכמים נוחה
 הימנו, מהטעם שיבואר בסמוך.
 אמר רבי יוחנן, בימי רבי נשנית משנה זו. דתניא, מעשה פאדס אחד
 שבקש לעשות תשובה. אמרה לו אשתו, ריקה, אם אתה עושה
 תשובה, אפילו אנכס שעליך אינו שלך. ומשום כך נמנע ולא עשה
 תשובה. באותה שעה אמרו חכמים, הגזלן ומלוי רבית שהחזירו
 אין מקבלין מהם, כדי שלא ימנעו מלעשות תשובה. והמקבל מהם,
 אין רוח חכמים נוחה הימנו.
 מקשה הגמרא על ברייתא זו מברייתא אחרת: מיתיבי, הניח להם
 אביהם בירושתו לבניו מעות של רבית שגבה מהלוח, אף על פי
 שהן יודעין שהן רבית, אין הם תיביין להחזיר ללוח. משמע שדוקא
 אינהו (הבנים) הוא דלא חייבים להחזיר, הא אביהם עצמו תיבי
 להחזיר, ולא כדברי הברייתא שהובאה לעיל, שאף מהמלוה עצמו
 אין מקבלים את הריבית.
 מתרצת הגמרא: בדין הוא דאביהם גמי אינו תיבי להחזיר, משום
 התקנה האמורה. והא דתני בברייתא בדידהו (ובבנים) שאינם
 חייבים להחזיר ולא בו עצמו, הוא משום דקא גמי למתני – שרוצה
 התנא לשנות בספא של הברייתא, שאם הניח להם אביהם פרה
 ומלית וכל דבר המסויים שניכר לרבים שהוא החפץ שגבאו
 המלוה עגור חוב הריבית והניחו ליורשיו, תיביין הבנים להחזיר
 אותו ללוח מפני כבוד אביהם, תנא ברישא גמי לגבי מעות בדידהו
 שהם אינם חייבים להחזיר, והוא הדין למלוה עצמו.
 מקשה הגמרא: וכי מפני כבוד אביהם הם תיביין להחזיר את
 הגזילה, והרי אקרי כאן – יש לנו לדרוש על אדם זה שעבר על
 איסור ריבית, את דרשת חכמים על הכתוב 'ונשיא בעמך לא תאר'
 שהוא דוקא גמי עושה מעשה עמך, ואינו עובר עבירה. והוא הדין
 לכל מי שחייבים בכבודו, כגון אב. ומאחר הוא רשע אין בניו
 חייבים בכבודו.
 מתרצת הגמרא: כןאמר רב פנחס לתרץ את המשנה בחגיגה (כו).

מקושיא אחרת, והעמידה כגבגב ששעשה תשובה, תנא גמי יש לתרץ
 שהברייתא מדברת במלוה בריבית שעשה תשובה קודם שמת, ועל
 כן חייבים בניו להחזיר את הדבר המסויים שנטל בריבית, משום
 כבוד אביהם.
 מקשה הגמרא על תירוצו זה: אי עשה תשובה, מאי גמי נביה, איכא
 ליה להחזירי – מה עושה הריבית אצלו, הלא היה עליו להחזירה.
 מתרצת הגמרא: הברייתא מדברת במלוה בריבית שעשה תשובה,
 אלא שלא הכפיף להחזירה עד שמת.
 עוד מקשה הגמרא על תקנת השבים האמורה מברייתא אחרת:
 תא שמע, הגזלנים ומלי רבית, אף על פי שגבו מחזירין.
 ולפני שמקשה הגמרא מדברי הברייתא על הברייתא לעיל, דנה
 הגמרא בעצם דברי הברייתא, ושואלת: בשלמא לגבי מלוים
 בריבית מובנים דברי הברייתא 'אף על פי שגבו', שאפילו לאחר
 שגבו את הריבית שעליהם להחזירה, וכל שכן שאם עדיין לא גבו
 עליהם לקרוע שטר זה שיש בו חוב ריבית ולא לגבותה. אבל
 בגזלן, מאי 'אף על פי שגבו' איכא בהם, ומה ראתה הברייתא
 להוסיף זאת. הלא אי גזול גזול, ואי לא גזול לא גזול – הלא אם
 המדובר בגזלנים, פשיטא שכבר נטלו את הגזילה, שאם לא כן הרי
 עדיין אינם גזלנים כלל.
 משיבה הגמרא, לא שני דינים נאמרו בברייתא, אלא איכא,
 הגזלן, ומאי ניהו – ומי הם אותם גזלנים, הלא הם מלוי רבית, אף
 על פי שכבר גבו את הריבית הרי הם מחזירין אותה ללוח.
 ומכל מקום קשה מהמבואר כאן שמחזירים רבית אפילו לאחר
 שגבו, על מה ששינוי בברייתא לעיל, שאין מקבלים מהם את
 הריבית מפני תקנת השבים.
 מתרצת הגמרא: אמר, הם מצידם מחזירין את הריבית, ואולם אין
 מקבלין אותה מהם. ועליהם להחזיר לא כדי שתשאר הריבית
 אצל הלוח, אלא למה מחזירין, כדי לצאת ידי שמים.
 עוד מקשה הגמרא: תא שמע, הרועים, והנכסין של המלך הגובים
 מס גולגולת וארנונה, והמוכסין (גובי המכס), כל אלו גזלנים הם.
 הרועים לפי שהם רועים בשדות אחרים, והגבאים והמוכסים לפי
 שהם גובים יותר מהמגיע להם. ואם הם באים לשוב בתשובה,
 תשובתן קשה, משום שגזלו את הרבים, ואינם יודעים למי להחזיר.
 ומחזירין את הגזילה לאותם בני אדם שהם מביירין בהם שנגזלו על
 ידם. ומכאן קשה על מה ששינוי בברייתא לעיל, שאין מקבלים
 מידיהם את הגזילה.
 מתרצת הגמרא: אמר, גם בכונת ברייתא זו, אכן הם מחזירין,
 ואולם אין מקבלין מהם. ואלא למה מחזירין, כדי לצאת ידי שמים.
 ושוב מקשה הגמרא: אי הכי, אמאי תשובתן קשה, הלא בין כך אין
 מקבלים מהם את הגזילה, וכל להם לחזור בתשובה.
 ועוד מקשה הגמרא: איכא ספא, והדמים שגזלו מבני אדם שאין
 הם מביירין אותם ואין בידם להשיב להם, ועשה בהן צרי ציבור.
 ואמר רב הדין, שהם בודים שיהיו ומקצרות של מים לצרכי הרבים,
 ואף הנגזלים עצמם ידעו מהם, ובכך תושב להם גזילתם. הרי
 שעליהם להשיב את הגזילה באופן שתשאר ביד הנגזל, ולא רק
 כדי לצאת ידי שמים.
 מתרצת הגמרא תירוצו אחר: אלא לא קשיא, כאן בברייתא של
 הרועים הגבאים והמוכסים, מדובר קודם שנתקנה התקנה בימי
 רבי שלא לקבל מהם. וכאן בברייתא האומרת שאין מקבלים מהם
 מדובר לאחר תקנה.
 מתרצת הגמרא תירוצו נוסף: והשתא דאמר רב נחמן, שלא אמרו
 שלא לקבל מהם, אלא רק בשאין גזילה מביית, שאף על פי שמן
 הדין עליהם לשלם את דמיה, תיקנו שלא לקבל מהם את הדמים,
 אפילו תימא אידי ואידי (ששתי הברייתות) מדברות לאחר תקנה
 אין סתירה ביניהן, ולא קשיא.